



Finantsinspeksioon

KINNITATUD

Finantsinspeksiooni juhatuse
01.11.2021 otsusega nr. 1.1-7/182

MUUDETUD

Finantsinspeksiooni juhatuse
06.02.2023 otsusega nr. 1.1-7/33

Finantsinspeksiooni järelevalvepoliitika ühisrahastusteenuse osutamisele

1. Eessõna

- 1.1. Ühisrahastus on üks alternatiivse rahastamise viise idufaasis ettevõtjate ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate jaoks, kes sõltuvad tavaliselt väikestest investeeringutest. Ühisrahastusteenus hõlmab üldiselt kolme liiki osalejaid: projektiomanik (rahastuse taotleja), kes esitab rahastamiseks projekti, investorid, kes esitatud projekti rahastavad, ning vahendav organisatsioon (ühisrahastusteenuse osutaja), kes viib teenuseosutajana internetipõhise platvormi kaudu kokku projektiomanikud ja investorid.
- 1.2. 9. novembril 2020. a jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2020/1503¹, mis käsitleb ettevõtjatele Euroopa ühisrahastusteenuse osutajaid (edaspidi Määrus). Määruse kohaldamisalasse jäävate ühisrahastusteenuste suhtes kehtib loakohustus alates 10. novembrist 2021. Määrus reguleerib ühisrahastusteenuse osutajate tegevust ning seab Euroopa Liidus ühised eeskirjad ühisrahastusteenuse osutamise, ühisrahastusteenuse osutajate töökorralduse, neile tegevusloa andmise ja nende üle järelevalve teostamise ning ühisrahastusteenuse läbipaistvuse ja turustamise kohta.
- 1.3. Eristatakse laenu põhise ja investeeringu põhise ühisrahastusteenust:
 - 1.3.1. laenu põhine ühisrahastusteenus on laenude andmise vahendamine, sealhulgas klientidele ühisrahastuspakkumiste tutvustamine ja hinnastamine ja/või ühisrahastusprojektide või projektiomanike krediidiriski hindamine;
 - 1.3.2. investeeringu põhine ühisrahastusteenus on ühisrahastuse eesmärgil kliendi korralduste ühine vastuvõtmine ja edastamine ning vabalt võõrandatavate väärtpaberite või aktsepteeritud instrumentide ilma kindla kohustuseta pakkumine avalikul platvormil, mis võimaldab investoritele piiramatu juurdepääsu.
- 1.4. Määrust ei kohaldata:
 - 1.4.1. kui projektiomanik on tarbija direktiivi 2008/48/EÜ² artikli 3 punkti a mõistes;
 - 1.4.2. muude Määruse artikli 2 lõike 1 punktis a määratletud teenustega seotud teenuste suhtes, mida osutatakse kooskõlas riigisisese õigusega;
 - 1.4.3. ühisrahastuspakkumiste suhtes, mille koguväärtus on üle 5 000 000 euro, mida tuleb 12-kuulise perioodi kohta arvestada järgmiste elementide summana: vabalt võõrandatavate väärtpaberite ja

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2020/1503, 7. oktoober 2020, mis käsitleb ettevõtjatele Euroopa ühisrahastusteenuse osutajaid ning millega muudetakse määrust (EL) 2017/1129 ja direktiivi (EL) 2019/1937. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020R1503&from=EN>.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/48/EÜ, 23. aprill 2008, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32008L0048&from=ET>.

Finantsinspeksioon

ühisrahastuse eesmärgil aktsepteeritud instrumentide pakkumiste koguväärtus, ühisrahastusplatvormil laenude kaudu kaasatud summad ning määruse (EL) 2017/1129³ artikli 1 lõikes 3 või artikli 3 lõikes 2 sätestatud erandi kohaselt üldsusele tehtud vabalt võõrandatavate väärtpaberite pakkumiste koguväärtus.

- 1.5. Määruses sätestatud nõuded ei taga, et üksikud ühisrahastusprojektid ei muutu maksejõuetuks või ei teki teisi projekti või projektiomanikuga seotud, investeerimisele iseloomulikke, probleeme. Nendega seoses kannab investor vastavat riski.
- 1.6. Käesoleva finantsjärelevalve poliitikadokumendi eesmärgiks on välja tuua Määruse alusel ühisrahastusteenuse osutajatele kohaldatavad üldnõuded, anda ülevaade teenuseosutaja ülesannetest ja kohustustest ning seeläbi aidata finantsjärelevalve subjektidel kohandada oma tegevus ja organisatsioon vastavaks Määruses ja muudes asjakohastes õigusaktides sätestatud nõuetele. Käesolevast poliitikadokumendist lähtuvaid rakendusmeetodeid kohaldatakse proportsionaalselt, arvestades finantsjärelevalve subjekti suurust, tegevuse mõju finantssüsteemile ning tegevuse laadi, ulatust ja keerukust.
- 1.7. Finantsinspeksioon selgitab vajaduse korral kohalduvat õigust, kuid ei osuta ise õigusabiteenust ning ei hinda ega anna enne tegevusloamenetlust eelhinnanguid konkreetse ettevõtte õiguslikele ja äriilistele lahenditele. Siduvad hinnangud antakse kehtiva õiguse kohaselt ametliku tegevusloamenetluse käigus.

2. Õiguslik alus

- 2.1. Finantsinspeksiooni seaduse (edaspidi FIS) § 3 lõike 1 kohaselt teostab Finantsinspeksioon riiklikku finantsjärelevalvet finantssektori stabiilsuse, usaldusväarsuse ja läbipaistvuse ning toimimise efektiivsuse suurendamise, süsteemsete riskide vähendamise ning finantssektori kuritegelikel eesmärkidel ärakasutamise tõkestamisele kaasaaitamise eesmärgil, et kaitsta klientide ja investorite huve nende vahendite säilimisel ning seeläbi toetada Eesti Vabariigi rahasüsteemi stabiilsust.
- 2.2. FIS § 57 lõike 1 kohaselt on Finantsinspeksioonil õigus välja anda soovitusliku iseloomuga juhendeid finantssektori tegevust reguleerivate õigusaktide selgitamiseks või finantsjärelevalve subjektide suunamiseks.

3. Tegevusloa taotlemine

- 3.1. Ühisrahastusteenuse osutamisega alustamiseks peab juriidiline isik esitama taotluse, mis sisaldab kõiki Määruse artikli 12 lõike 2 alapunktides a-r ja Määruse artikli 12 lõikes 3 loetletud andmeid ja dokumente ning tasuma menetlustasu.
- 3.2. Tegevusloa taotlus tuleb esitada Euroopa Komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/2112⁴ lisas esitatud vormil ja lisada muude asjakohaste õigusaktide alusel nõutud andmed, dokumendid, tõendusmaterjalid, sealhulgas sise-eeskirjade projektid.
- 3.3. Taotleja peab Finantsinspeksioonile esitama igakülgse teabe teenuse kohta, mida osutada kavatakse. Sealhulgas peab esitatav teave sisaldama:
 - 3.3.1. teavet ühisrahastusplatvormide kohta, mida teenuse osutaja kavatab kasutada, sh teavet ühisrahastusteenuse osutaja juriidilise nime, kaubamärkide, veebiaadresside ning füüsiliste aadresside kohta;

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2017/1129, 14. juuni 2017, mis käsitleb väärtpaberite avalikul pakkumisel või reguleeritud turul kauplemisele võtmisel avaldatavat prospekti ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/71/EÜ. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017R1129&from=en>.

⁴ Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2022/2112, 13. juuli 2022, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2020/1503 regulatiivsete tehniliste standarditega, milles määratakse kindlaks ühisrahastusteenuse osutaja tegevusloa taotlemise tingimused ja kord. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32022R2112&from=ET>.

Finantsinspeksioon

- 3.3.2. andmeid, mis võimaldavad hinnata ühisrahastusteenuse osutaja juhtimise kvaliteeti ning sisemist töökorraldust ja menetlusi, tagamaks õigusaktides sätestatud nõuete täitmise.
- 3.4. Ühisrahastusteenuse osutaja tegevusloa taotlusele tuleb lisada juhtkonda kuuluvate isikute osas täidetud küsimustik koos nõutavate lisadega. Kui taotleja juhtorgani liige, prokurist, tegelik kasusaaja või füüsilisest isikust omanik on välisriigi kodanik, tuleb taotlejal muuhulgas esitada nimetatud välisriigi kodaniku kohta tema päritoluriigi ning iga kodakondsusjärgse riigi kohta karistusregistri väljavõtted.
- 3.5. Taotleja peab tagama, et taotlus vastab Määruses sätestatud ja selle alusel välja antud õigusaktide nõuetele ning esitatud dokumendid on koostatud piisava hoolsuse ja kvaliteediga.
- 3.6. Finantsinspeksioon soovitab enne taotluse esitamist võtta ühendust Finantsinspeksiooniga, et tutvustada oma ärimudelit ning läbi arutada võimalused menetluse võimalikult sujuvaks läbiviimiseks.
- 3.7. Pärast taotluse saamist hindab Finantsinspeksioon Määruses sätestatud tähtaja jooksul, kas taotlus on täielik. Kui taotlus ei ole täielik määrab Finantsinspeksioon tähtaja puuduva teabe esitamiseks. Kui puudused ei ole tähtjaks kõrvaldatud või nende kõrvaldamise ei ole suhtunud piisava hoolsusega keeldub Finantsinspeksioon taotlust läbi vaatamast. Puuduvaks teabeks võib olla Määrusega nõutava teabe puudumine või esitatud teabe, arvesse võttes planeeritavat tegevust, mitte piisav sisuline käsitus kui ka dokumentides olevad olulised vastuolud või suured vormistuslikud minetused.
- 3.8. Kui taotlejale on varasemalt Finantsinspeksiooni poolt väljastatud e-raha asutuse, makseasutuse, krediidasutuse või investeerimisühingu tegevusloa või on vastava tegevusloa taotlemise menetlus käimas, ei ole Finantsinspeksioonile vajalik esitada teavet, mis on juba vastavas tegevusloa menetluses esitatud, tingimusel, et selline teave ja dokumendid on ajakohased ja Finantsinspeksioonile kättesaadavad. Juhul, kui dokumendid on tegevusloa väljastamise ajast muutunud, tuleb need esitada uuesti. Finantsinspeksioon soovitab tulenevalt suurest materjalide hulgast esitada andmed ja dokumendid korrastatud viisil ning grupeerituna, lisades taotlusele dokumentide nimekirja tabeli kujul. Varasemalt juba esitatud andmete ja dokumentide puhul tuleb nendele viidata, näidates ära dokumendi nime ja Finantsinspeksioonile esitamise kuupäeva.
- 3.9. Mitme tegevusloa omamise ja taotlemise puhul tuleb arvestada asjaoluga, et lisaks Määruse nõuetele tuleb täita ka vastava eriseaduse, valdkonna tegevust reguleerivate delegeeritud määruste või nende alusel välja antud õigusaktide nõudeid.
- 3.10. Kui Finantsinspeksioon peab vajalikuks küsida taotlejalt lisaandmeid või -dokumente, peatub menetlustähtaeg lisaandmete ja -dokumentide nõudmise ja nõutud lisaandmete ja -dokumentide saamise vaheliseks perioodiks. Kui menetluse ajal tehakse taotlusega esitatud informatsioonis olulisi muudatusi või taotlejas toimuvad olulised muutused, tuleb sellest viivitamatult Finantsinspeksiooni teavitada. Oluliste muutuste korral (nt taotleja ühinemine, jagunemine, muudatused olulise osaluse omaja struktuuris, juhtide vahetus jmt) käsitleb Finantsinspeksioon teavitust kui uue taotluse esitamist, mille menetlustähtaeg hakkab kulgema alates vastava informatsiooni saamisest.
- 3.11. Finantsinspeksioon teeb igakülgset põhjendatud otsust ühisrahastusteenuse osutaja tegevusloa andmise või tegevusloa andmisest keeldumise kohta ning teavitab taotlejat tehtud otsusest Määruses nimetatud tähtaja jooksul. Finantsinspeksioon ei välista ja palub taotlejal arvestada võimalusega, et menetlustähtaeg võib pikeneda üle Määruses nimetatud tähtaja oludes, kui taotluste arv üleminekuperioodil on üheaegne ja põhjustab tavapäralt suurt halduskoormust Finantsinspeksioonile. Sellised menetlused ei too kaasa loa andmist tähtaja ületamise fakti tõttu ja luba antakse või selle andmisest keeldutakse esimesel võimalusel.
- 3.12. Ühisrahastusteenuse osutaja teavitab põhjendamatu viivitusega Finantsinspeksiooni olulistest muutustest tegevusloa andmise tingimustes ning esitab Finantsinspeksiooni nõudmisel täiendavalt vajalikku teavet, et oleks võimalik hinnata muudatuste vastavust Määrusele.

Finantsinspeksioon

3.13. Ühisrahastusteenuse osutajal on Määruse artikkel 48 lõigete 1 ja 3 ning Euroopa Komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1988⁵ alusel õigus jätkata Määruse kohaldamisalasse kuuluvate ühisrahastusteenuste osutamist 10. novembrini 2023 või kuni tegevusloa saamiseni, olenevalt sellest, kumb päev on varasem. Tulenevalt tegevusloa taotluste rohkusest ning tegevusloa menetluse võimalikust pikenedisest käesoleva dokumendi punktides 3.7 ja 3.10 nimetatud juhtudel, soovib Finantsinspeksioon tegevuslubade taotlused esitada varakult ja esitamise eelnevalt Finantsinspeksiooniga kooskõlastada. Jättes tegevusloa taotluse esitamise üleminekuperioodi lõppu, tuleb arvestada võimalusega, et tegevusluba ei väljastata 10. novembriks 2023 ning tuleb lõpetada ühisrahastusteenuse osutamine.

4. Juhtimine ja organisatsiooniline lahend

4.1. Ühisrahastusteenuse osutaja peab tagama, et organisatsiooniline lahend on proportsionaalne tema tegevuse laadi, ulatuse ja keerukuse astmega ning vastab teda ohustavate riskide suurusele ja olemasolule.

4.2. Ühisrahastusteenuse osutaja juhtorgani ülesandeks on kehtestada asjakohane kord ja menetlused, et tagada teenuseosutaja tõhus ja usaldusväärne juhtimine. Juhtorgani ülesandeks on muu hulgas tagada ülesannete lahusus, talitluspidevus ja huvide konflikti vältimine ning seire tegemine nende rakendamise üle, tehes seda turu usaldusväärset ja oma klientide huve toetaval viisil.

4.3. Ühisrahastusteenuse osutaja juhtorgan kehtestab ühisrahastusplatvormi kaudu vahendatud laenudega seotud riskide hindamiseks asjakohased süsteemid ja kontrollid ning teeb nende rakendamise üle seiret.

4.4. Sobivuse hindamine

4.4.1. Ühisrahastusteenuse osutaja juht peab vastama asjakohastes õigusaktides sätestatud nõuetele, seejuures peab juhil olema hea maine, piisavad teadmised, oskused ja kogemused ning võimalus pühendada piisavalt aega enda kohustuste täitmiseks, et tagada ühisrahastusteenuse osutaja tõhus ja usaldusväärne juhtimine. Kohustus tagada, et juht vastaks kehtestatud nõuetele, lasub eelkõige ühisrahastusteenuse osutajal endal, mistõttu peab ühisrahastusteenuse osutajal olema kehtestatud sobivusmenetlust reguleeriv sise-eeskiri. Samas on teatud juhtudel, näiteks tegevusloa taotlemise raames või hinnatavate isikute vahetumisel, kohustus edastada asjakohane informatsioon ning dokumentatsioon Finantsinspeksioonile. Juhtide hindamisel on oluline, et lisaks juhi enda hindamisele tuleb hinnata, et kogu juhtorgan vastaks õigusaktides sätestatud nõuetele ka kollektiivselt.

4.4.2. Finantsinspeksioon lähtub sobivusmenetluse läbiviimisel sobivusmenetluse läbiviimise juhendist⁶. Juhtide osas Finantsinspeksioonile informatsiooni edastamisel on vajalik täita Finantsinspeksiooni küsimustik finantsjärelevalve subjekti reguleeritud ametikohale valitava isiku kohta⁷.

4.4.3. Käesoleva dokumendi punktis 3.4 nimetatut tuleb Finantsinspeksioonile esitada ka ühisrahastusteenuse osutaja osanikul või aktsionäril, kellele kuulub 20% või rohkem osa- või aktsiakapitalist või hääleõigustest. Juriidilisest isikust osaniku või aktsionäri puhul tuleb eeltoodud informatsioon esitada tema juhtide poolt.

⁵ Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2022/1988, 12. juuli 2022, millega pikendatakse üleminekuperioodi, mille jooksul võib jätkata ühisrahastusteenuste osutamist kooskõlas riigisisese õigusega, nagu on osutatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/1503 artikli 48 lõikes 1. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022R1988&from=ET>.

⁶ Sobivusmenetluse läbiviimise juhend. Arvutivõrgus: <https://www.fi.ee/et/juhendid/pangandus-ja-krediit/sobivusmenetluse-labiviimise-juhend>.

⁷ Vorm finantsjärelevalve subjekti reguleeritud ametikohale valitavast isikust teavitamiseks. Arvutivõrgus: <https://www.fi.ee/et/juhendid/pangandus-ja-krediit/sobivusmenetluse-labiviimise-juhend>.

Finantsinspeksioon

4.5. Sisekontrolli mehhanismid

- 4.5.1. Ühisrahastusteenuse osutaja peab looma piisava sisekontrolli süsteemi ning rakendama piisavaid sisekontrolli meetmeid, mis hõlmavad ühisrahastusteenuse osutaja kõiki juhtimis- ja tegevustasandeid. Tõhusas sisekontrolli süsteemis rakendatakse kolme kaitseliini põhimõtet. Üldised nõuded, millest Finantsinspeksioon lähtub organisatsiooni struktuuri hindamisel, rakendades seejuures proportsionaalsuse põhimõtet, tulenevad Finantsinspeksiooni soovituslikust juhendist „Suunised sisejuhtimise kohta“⁸.
- 4.5.2. Organisatsioonis peab olema tagatud rollide lahusus ning kontrollifunktsiooni täitvad isikud peavad olema sõltumatud ja ei tohi osaleda muudes tegevustes, mis kätkevad nende tegevustega kaasnevat huvide konflikti ning mis ei võimalda täita kontrollifunktsiooni piisava tõhususega.
- 4.5.3. Sisekontrolli mehhanismid peavad tagama, et teenuseosutaja tegevus vastaks õigusaktides ja sise-eeskirjades sätestatule. Oluline on kehtestada reeglistik regulaarse sisekontrolli läbiviimiseks, eesmärgiga kontrollida sise-eeskirjade ajakohasust ja vastavust õigusaktides sätestatud nõutele. Oluline on teostada regulaarset kontrolli ka osutatava teenuse kvaliteedi üle ning oma tegevuses puuduste tuvastamisel teha asjakohased korrektuurid siseprotseduurides.
- 4.5.4. Tõhusas sisekontrolli süsteemis on määratud aruandlus- ja alluvusahelad, mis võimaldavad läbi viia tõhusat seiret, aitavad tuvastada probleemkohad varakult, tagavad, et kõik töötajad teavad enda rolli organisatsioonilises struktuuris ning teavad oma tööülesandeid, nendega kaasnevaid huvide konflikte ning rakendavad tõhusaid meetmeid nende vältimiseks.
- 4.5.5. Tõhusa sisekontrolli süsteemi toimise tagamiseks on Finantsinspeksiooni ootus, et olulised juhtimisega seotud isikud, mh juhatuse liikmed, vastavuskontrolli ja riskijuhtimise funktsioon on organisatsioonisisene ning enamjaolt asub tegevusloa väljastanud liikmesriigis.

4.6. Huvide konflikti maandamine ja vältimine

- 4.6.1. Vältimaks huvide konflikti peab ühisrahastusteenuse osutaja omama ja kohaldama sisereegleid ja tagama, et ühisrahastuse projektiomanikena ei aktsepteerita ühisrahastusteenuse osutaja olulist osalust omavaid osanikke või aktsionäre, juhte ega töötajaid ning nendega kontrolli kaudu tihedalt seotud füüsilisi või juriidilisi isikuid. Ühisrahastusteenuse osutaja ei tohi omada osalust ühisrahastuspakkumistes, mida tema ühisrahastusplatvormi kaudu korraldatakse.
- 4.6.2. Kui ühisrahastusteenuse osutaja kuulub konsolideerimisgruppi, tuleb arvestada ka grupist tulenevate huvide konfliktidega.
- 4.6.3. Huvide konflikti maandamise ja vältimise kord peab olema kirjalikult dokumenteeritud ning see peab arvestama ühisrahastusteenuse osutaja tegevuse laadi, ulatuse ja keerukuse astmega. Huvide konflikti maandamise ja vältimise kord peab muu hulgas hõlmama vähemalt järgmist:
 - 1) huvide konflikti tuvastamine ja konfliktolukorra kirjeldus;
 - 2) meetmed, mida rakendatakse huvide konflikti lahendamiseks;
 - 3) ülesannete asjakohase lahususe tagamise põhimõtted;
 - 4) seotud osapooltega tehingute tegemise põhimõtted;
 - 5) muud asjakohased põhimõtted ja meetmed, mis aitavad vältida ja maandada huvide konflikti;
 - 6) potentsiaalsetest või tegelikest huvide konflikti olukordades klientide teavitamine;
 - 7) muud Euroopa Komisjoni delegeeritud määruses (EL) 2022/2111⁹ sätestatud nõuded.

⁸ Euroopa Pangandusjärelevalve Asutuse suunised sisejuhtimise kohta. Arvutivõrgus: <https://www.fi.ee/et/juhendid/pangandus-ja-krediit/euroopa-pangandusjarelevalve-suuniste-suunised-sisejuhtimise-kohta-valja-andmine>.

⁹ Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2022/2111, 13. juuli 2022, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2020/1503 regulatiivsete tehniliste standarditega, millega nähakse ette ühisrahastusteenuse osutajatele huvide konfliktidega seoses esitatavad nõuded. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022R2111&from=ET>.

Finantsinspeksioon

- 4.6.4. Ühisrahastusteenuse osutaja peab oma veebilehel avalikustama potentsiaalsed ja tegelikud huvide konfliktide tekkimise võimalikud olukorrad, selle tõttu tekkivad riskid ning meetmed huvide konflikti maandamiseks. Vastavat informatsiooni tuleb hoida ajakohasena, eriti olukorras, kui tuvastatakse uus võimalik huvide konflikti allikas. Avaldatav kirjeldus peab olema piisavalt detailne, et investorid oleksid enne ühisrahastusprojekti investeerimist piisavalt informeeritud.
- 4.6.5. Ühisrahastusteenuse osutaja peab projektiomanike suhtes üles näitama hoolsuskohustust ning kontrollima nende tausta. Kontroll peab hõlmama projektiomanike suhtes vähemalt sellise ametliku teabe kogumist, mis võimaldab ühisrahastusteenuse osutajal veenduda, et projektiomanikku ei ole karistatud äriühinguõiguse, maksejõuetusõiguse, finantsteenuseid käsitleva õiguse, rahapesuvastase õiguse, pettusi käsitleva õiguse ja ametialast vastutust käsitleva õiguse riigisiseste normide rikkumise eest ning projektiomanik ei ole asutatud Euroopa Liidu asjaomase poliitika alusel koostööd mittetegevas või suure riskiga kolmandas riigis.
- 4.6.6. Kontrolli läbiviimise protsessi kirjeldus peab olema kirjalikult dokumenteeritud ning juhatuse poolt kinnitatud. Ühisrahastusteenuse osutaja peab olema suuteline Finantsinspeksioonile tõendama, et vajalikud kontrollprotseduurid on projektiomanike suhtes läbi viidud.
- 4.6.7. Huvide konflikti maandamisel ja vältimisel peab ühisrahastusteenuse osutaja lähtuma Euroopa Komisjoni delegeeritud määruses (EL) 2022/2111 sätestatud nõuetest.

4.7. Operatsioonirisk

- 4.7.1. Operatsioonirisk on risk saada kahju sisemiste protsesside, inimeste tegevuse või süsteemide ebaadekvaatsusest või mittetoimimisest oodatud viisil või välistest sündmustest. Operatsiooniriski juhtimise korraldust käsitleb Finantsinspeksiooni soovituslik juhend „Nõuded operatsiooniriski juhtimise korraldamiseks“¹⁰.
- 4.7.2. Talitluspidevus on järelevalvesubjekti võimekus jätkata pärast olulist ärikatkestust teenuste osutamist ettemääratud vastuvõetavatel tasemetel. Talitluspidevuse protsessi korraldust käsitleb Finantsinspeksiooni soovituslik juhend „Nõuded finantsjärelevalve subjekti talitluspidevuse protsessi korraldamisele“¹¹.
- 4.7.3. Talitluspidevuse kavas käsitletakse ühisrahastusteenuse osutaja tegevuse lõpetamisega seotud riske. Kava peab sisaldama sätteid kriitiliste funktsioonide täitmise kohta, mis olenevalt ühisrahastusteenuse osutaja ärimudelist võivad sisaldada sätteid tagasi maksmata laenude jätkuva teenindamise, klientide teavitamise ja varade hoidmise kokkulepete üleandmise kohta.
- 4.7.4. Ühisrahastusteenuse osutajad peaksid ärimõju analüüsi alusel koostama info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (edaspidi IKT) süsteemide talitluspidevuse tagamise kavad (talitluspidevuse plaanid), mis tuleb dokumenteerida ja heaks kiita nende juhtorganites. Nendes plaanides tuleb konkreetselt arvestada riskidega, mis võivad IKT-süsteeme ja IKT-teenuseid kahjulikult mõjutada. Plaanid peaksid toetama eesmärkide kaitsmist ja vajaduse korral võimaldada taastada oma ärifunktsioonide, tugiprotsesside ja infovarade konfidentsiaalsus, terviklus ning käideldavus. Samuti tuleb ärimõju analüüside ja usutavate stsenaariumite alusel välja töötada reageerimis- ja taasteplaanid. Nendes plaanides tuleb täpsustada, millistel tingimustel plaanid käivitatakse ning milliseid meetmeid tuleb rakendada, et tagada vähemalt ettevõtte kriitilise tähtsusega IKT-süsteemide ja IKT-teenuste käideldavus, talitluspidevus ja taastamine.

¹⁰ Nõuded operatsiooniriski juhtimise korraldamiseks. Arvutivõrgus: https://www.fi.ee/sites/default/files/2019-08/N%C3%B5uded%20operatsiooniriski%20juhtimise%20korraldamiseks%20uus%20redaktsioon%20ET_0.pdf.

¹¹ Nõuded finantsjärelevalve subjekti talitluspidevuse protsessi korraldamisele. Arvutivõrgus: https://www.fi.ee/sites/default/files/2018-08/pp_nr_06.1_20170202_Nouded_finantsjarelevalve_subjekti_talitluspidevuse_protsessi_korraldamisele.pdf.

Finantsinspeksioon

- 4.7.5. Talitluspidevuse kava koostamisel peab ühisrahastusteenuse osutaja lähtuma Komisjoni delegeeritud määruses (EL) 2022/2116¹² sätestatud nõuetest.
- 4.7.6. Ühisrahastusteenuse osutaja juhtorgan on kohustatud vähemalt kord kahe aasta jooksul läbi vaatama usaldatavusnõuete kohased kaitsemeetmed ja talitluspidevuse kava.

5. Kapitalinõuded

- 5.1. Kliente võivad ohustada ühisrahastusteenuse osutajatega seotud võimalikud riskid, eelkõige operatsiooniriskid. Klientide kaitsmiseks riskide eest peavad ühisrahastusteenuse osutajal igal ajal olema kehtestatud usaldatavusnõuete tagamiseks kohased kaitsemeetmed.
- 5.2. Usaldatavusnõuete kohaste kaitsemeetmete summa on neljandik eelmise aasta püsivatest üldkuludest, mis vaadatakse läbi igal aastal ja mis peavad hõlmama laenude teenindamise kulusid kolme kuu jooksul, kui ühisrahastusteenuse osutaja vahendab ka laenu andmist, kuid mitte vähem kui 25 000 eurot.
- 5.3. Usaldatavusnõuete kohased kaitsemeetmed on ühte järgmist liiki:
 - 5.3.1. omavahendid;
 - 5.3.2. kindlustusleping;
 - 5.3.3. kahe eelmise punkti kombinatsioon.

5.4. Omavahendite piisavus

- 5.4.1. Õigusaktid seavad miinimumnõude teenuseosutaja omavahenditele. Omavahendid koosnevad laiemast instrumentide ringist kui ainult osa- või aktsiakapital. Näiteks võivad omavahendite koosseisu kuuluda ülekurs, jaotamata kasum, jooksva aasta kasum, moodustatud omakapitali reservid. Omavahendite summa leidmisel tuleb nendest teha kohustuslikud mahaarvamised (näiteks teenuseosutaja immateriaalsetesse varadesse tehtud investeeringud).
- 5.4.2. Täpsema loetelu lubatud omavahendite instrumentidest ja kohustuslikest mahaarvamistest sätestavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 575/2013¹³ artiklid 26-30 ja 36.
- 5.4.3. Teenuseosutaja omavahendid peavad olema vähemalt 25 000 eurot või üks neljandik eelmise majandusaasta aruandes fikseeritud püsivatest üldkuludest, sõltuvalt sellest kumb on suurem. Tegevust alustava teenuseosutaja puhul kasutatakse äriplaaniga esitatud püsivate üldkulude prognoosi. Kui äriühing tegutses ka enne tegevusloa taotlemist, peab ta esitama audiitori aruande, mis kinnitab omavahendite suurust.
- 5.4.4. Omavahendite miinimumnõue peab olema täidetud igal ajahetkel. Kuna jooksva aasta kahjum kuulub omavahenditesse, siis vähendab jooksva aasta kahjum koheselt omavahendeid. Teenuseosutaja peab jooksvalt jälgima omavahendite nõude täitmist. Finantsinspeksioon jälgib omavahendite suurust järelevalvelise aruandluse baasil. Tegevusloa taotluse hindamisel vaatab Finantsinspeksioon läbi sisemise kapitalijuhtimise sise-eeskirja, milles peab olema kirjeldatud sisemine protsess, millega teenuseosutaja tagab omavahendite nõude pidevat järgimist. Kapitalijuhtimise protsessi üheks osaks on sisemine kapitaliseerituse piirmäär, mis peab olema seatud seaduse miinimumist kõrgemal tasemel ning mille rikkumine käivitab juhtimismeetmed eesmärgiga parandada kapitaliseeritust.

¹² Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2022/2116, 13. juuli 2022, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2020/1503 regulatiivsete tehniliste standarditega, millega nähakse ette ühisrahastusteenuse osutaja talitluspidevuse kavaga seotud meetmed ja menetlused. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32022R2116&from=ET>.

¹³ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) nr 575/2013, 26. juuni 2013, krediiasutuste ja investeerimisühingute suhtes kohaldatavate usaldatavusnõuete kohta ja määruse (EL) nr 648/2012 muutmise kohta. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013R0575&from=EN>.

- 5.4.5. Tegevust alustava teenuseosutaja puhul peavad omavahendid tegevusluba taotledes ületama miinimumnõuet piisava varuga, et oleks võimalik kanda tegevuse alustamise perioodil kantavaid kahjumeid ja täita omavahendite nõuet igal hetkel pärast tegevusloa väljastamist. Omavahendite miinimumnõuet ületava varu hindamisel lähtutakse äriplaani baasproгноosist ja stressitestist. Stressitest kajastab riski, et äriplaani käivitamine võtab rohkem aega, kulud osutuvad planeeritust suuremaks ja tulud väiksemaks.

6. Nõuded ühisrahastusteenuse osutamisele

6.1. Individuaalne laenuportfelli valitsemine

- 6.1.1. Individuaalse laenuportfelli valitsemisena käsitletakse ärimudeleid, mille puhul ühisrahastusteenuse osutaja eraldab ühisrahastusprojektidele automaatselt vahendeid vastavalt investori poolt eelnevalt kindlaks määratud parameetritele ja riskinäitajatele. Ühisrahastusteenuse osutaja peab individuaalse laenuportfelli valitsemise pakkumisel avaldama investoritele teabe, mis hõlmab portfellis sisalduvate laenude loetelu, portfelli keskmist intressimäära jmt. Seejuures peab ühisrahastusteenuse osutaja avaldama ka platvormi tasandi investeerimise põhiteabedokumendi.
- 6.1.2. Individuaalse laenuportfelli valitsemise pakkumiseks peab ühisrahastusteenuse osutaja looma siseprotsessid ja -meetodid (sise-eeskirja) ning kasutama asjakohaseid andmeid. Seejuures peab teenuseosutaja võtma arvesse kindlaks määratud kriteeriume ja teisi tegureid krediidiriski hindamiseks. Ühisrahastusteenuse osutajal on kohustus kontrollida projektiomaniku poolt varasemate maksekohustuste täitmist, makseviivitusi ja muid asjakohaseid andmeid, mis iseloomustavad projektiomaniku varasemat maksekäitumist. Individuaalse laenuportfelli valitsemise pakkumisel peab ühisrahastusteenuse osutaja lähtuma Euroopa Komisjoni delegeeritud määruses (EL) 2022/2118¹⁴ sätestatud nõuetest.
- 6.1.3. Ühisrahastusteenuse osutaja, kes pakub individuaalse laenuportfelli valitsemist, lähtub riskijuhtimisraamistiku loomisel (sh riskikategooriatesse määramisel) EBA RTS-is¹⁵ väljatoodud nõuetest. Enne eelnimetatud EBA RTS-i jõustumist, peab ühisrahastusteenuse osutaja, kes pakub individuaalset laenuportfelli valitsemist, riskijuhtimisraamistiku loomisel lähtuma vähemalt Määruses sätestatud nõuetest.

6.2. Tegevuse edasiandmine

- 6.2.1. Tegevuse edasiandmine (*outsourcing*) on järelevalvesubjekti poolt lepingu alusel, arvestades õigusaktides sätestatud erinõudeid ja piiranguid, kolmanda isiku (teenuse pakkuja) teenuste kasutamine, mille sisuks on tegevuste ja toimingute jätkuv teostamine, mis on vajalikud järelevalvesubjekti poolt klientidele teenuse(te) osutamiseks ning mida tavaolukorras teostaks järelevalvesubjekt ise.

¹⁴ Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2022/2118, 13. juuli 2022, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2020/1503 seoses ühisrahastusteenuse osutajate individuaalse laenuportfelli valitsemise regulatiivsete tehniliste standarditega, milles on täpsustatud krediidiriski hindamise meetodi elemendid, investoritele avaldatav teave iga üksiku portfelli kohta ning ettenägematute kulude reservidega seoses nõutavad põhimõtted ja menetlused. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32022R2118&from=ET>.

¹⁵ EBA/RTS/2022/05. Final Report. Draft Regulatory Technical Standards on credit scoring and pricing disclosure, credit risk assessment and risk management requirements for crowdfunding service providers under Article 19(7) Regulation (EU) 2020/1503. NB! Tegemist on RTS-i projektiga. Lõplik dokument lisatakse RTS-i jõustumisel. Arvutivõrgus: https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Draft%20Technical%20Standards/2022/EBA-RTS-2022-05%20RTS%20on%20crowdfunding%20for%20service%20providers/1032645/RTS%20on%20crowdfunding%20for%20service%20providers%20.pdf.

Finantsinspeksioon

- 6.2.2. Ühisraha teenuse osutaja ei või tegevusi edasi anda sellisel viisil, mis võib takistada ühisraha teenuse osutaja sisekontrolli läbiviimist või ühisraha teenuse osutaja üle vajalikul tasemel järelevalve teostamist. Ühisraha teenuse osutaja peab hindama igakülgset ja põhjalikult tegevuse edasiandmise vajalikkust.
- 6.2.3. Tegevuse edasiandmine ei vabasta ühisraha teenuse osutajat vastutusest edasiantud funktsioonide eest ning ta vastutab täielikult õigusaktides sätestatud nõuete täitmise eest. Tegevuse edasiandmine ei tohi takistada ega mõjutada edasiantud tegevuse kvaliteeti ega toimimist.
- 6.2.4. Kui ühisraha teenuse osutaja otsustab tegevuse edasi anda kolmandale isikule, peab ta järgima Finantsinspeksiooni soovituslikus juhendis „Nõuded finantsjärelevalve subjekti poolt tegevuse edasiandmisele (*outsourcing*)“¹⁶ sätestatud nõudeid.
- 6.2.5. IKT-teenuste osas ei kehti võrreldes muude valdkondade tegevuste edasiandmisega erisusi. Ühisraha teenuse osutaja peab tagama riskijuhtimisraamistikus määratletud riski juhtimise meetmete tõhususe, kui IKT-teenuseid ning mis tahes tegevuse IKT-süsteeme ostetakse sisse, sh kontserni ettevõtetelt, või kui kasutatakse kolmandaid isikuid. Finantsinspeksiooni järelevalvepoliitika ja konkreetsemad nõuded on kehtestatud Finantsinspeksiooni soovitusliku juhendi „Nõuded finantsjärelevalve subjekti infotehnoloogia ja infoturbe korraldusele“¹⁷ punktis 3.4 „Välise teenusepakkuja kasutamine“.
- 6.3. Vara hoidmise teenuse ja makseteenuste osutamine
- 6.3.1. Vara hoidmise teenuse või makseteenuste osutamisel peab ühisraha teenuse osutaja esitama klientidele teabe, mis hõlmab teenuse kirjeldust ja teenuse osutaja isikut: kas teenust osutab ühisraha teenuse osutaja ise või teeb seda kolmas isik. Kui ühisraha teenuse osutaja teeb maksetehinguid, mis on seotud vabalt võõrandatavate väärtpaperite ja ühisraha teenuse eesmärgil aktsepteeritavate instrumentidega, hoiustab ta neid vahendeid krediidi asutuses.
- 6.3.2. Tegevusloa taotlemisel peab ühisraha teenuse osutaja teavitama Finantsinspeksiooni sellest, kas ta kavatseb osutada asjakohase tegevusloa alusel makseteenuseid ise, annab makseteenuste osutamise tegevusluba omavale kolmandale isikule edasi või teeb seda Määruse artikli 10 lõike 5 kohase korra alusel. Kolmandale isikule tegevuse edasiandmisel tuleb lähtuda käesoleva dokumendi punktis 6.2 sätestatust.
- 6.3.3. Vara hoidmise teenuse osutajal peab olema tegevusluba vastavalt direktiivile 2013/36/EL või 2014/65/EL. Makseteenuseid võib osutada isik, kes on makseteenuse pakkuja vastavalt direktiivile (EL) 2015/2366. Ühisraha teenuse osutaja peab veenduma, et tal endal või isikul, kellele vara hoidmise teenuse või makseteenuse osutamine on edasi antud, on olemas asjakohane tegevusluba.
- 6.3.4. Nõuded makseteenuste osutamiseks ja tegevusloa saamiseks on Eesti õiguses sätestatud makseasutuste ja e-raha asutuste seaduses (edaspidi MERAS)¹⁸. Kui MERAS nõuded on rangemad Määruse ja selle alusel välja antud siseriikliku õiguse nõuetest, tuleb lähtuda MERAS-s sätestatud

¹⁶ Nõuded finantsjärelevalve subjekti poolt tegevuse edasiandmisele (*outsourcing*). Arvutivõrgus: <https://www.fi.ee/et/juhendid/pangandus-ja-krediit/nouded-finantsjarelevalve-subjekti-poolt-tegevuse-edasiandmisele-outsourcing-uus-redaktsioon>.

¹⁷ Nõuded finantsjärelevalve subjekti infotehnoloogia ja infoturbe korraldusele. Arvutivõrgus: https://www.fi.ee/sites/default/files/2020-06/N%C3%B5uded%20finantsj%C3%A4relevalve%20subjekti%20infotehnoloogia%20ja%20infoturbe%20korraldusele_%20kinnitunud.pdf.

¹⁸ Makseasutuste ja e-raha asutuste seadus. Arvutivõrgus: <https://www.riigiteataja.ee/akt/110072020021?leiaKehtiv>.

Finantsinspeksioon

nõuetest. Nõuded direktiivide 2013/36/EL või 2014/65/EL kohaste tegevuslubade taotlemiseks on sätestatud krediitiasutuste seaduses¹⁹ ja väärtpaberituru seaduses²⁰.

6.4. Ühisrahastusteenuste piiriülene osutamine

- 6.4.1. Teenuseid võib piiriülevalt osutada, kui ühisrahastusteenuse osutajal on tegevusluba, ta on teenuste piiriüleseks osutamiseks esitanud Finantsinspeksioonile Määruses sätestatud teabe ning Finantsinspeksioon on teavitanud andmete edastamisest Euroopa Väärtpaberiturujärelevalvet (edaspidi ESMA) ja on sellest ühisrahastusteenuse osutajat teavitanud või kui on möödunud 15 kalendripäeva teabe esitamisest.
- 6.4.2. Kui ühisrahastusteenuse osutaja osutab ühisrahastusteenuseid piiriülevalt ja reklaamib ühisrahastuspakkumist teises liikmesriigis, peab ühisrahastusteenuse osutaja tegema investeerimise põhiteabedokumendi kättesaadavaks ning turundusmaterjalid kasutama ühte või enamat selle liikmesriigi ametlikku keelt või kõnealuse liikmesriigi pädevate asutuste poolt aktsepteeritavat keelt, kus turundusmaterjali levitatakse või ühisrahastuspakkumist reklaamitakse. Liikmesriikide poolt aktsepteeritud keeled on väljatoodud ESMA veebilehel²¹.

7. Investorikaitse

7.1. Krediidiriski hindamine

- 7.1.1. Ühisrahastusteenuse osutaja peab hindama ühisrahastusprojekti ja projektiomaniku krediidiriski. Krediidirisk on risk, mille kohaselt tehingu vastaspool ei ole võimeline või ei soovi täita endale võetud kohustusi. Hindamiseks vahendatud laenudega seotud riske, peab teenuseosutaja kehtestama asjakohased süsteemid, tõhusad põhimõtted ja menetlused (riskijuhtimisraamistik), need avaldama ning teostama nende rakendamise üle seiret.
- 7.1.2. Ühisrahastusteenuse osutaja peab kehtestama meetodika ühisrahastuspakkumise hinna määramisel aluseks oleva ühisrahastusprojekti ja projektiomaniku krediidiriski hindamise ja ümberhindamise kohta. Krediidiriski hinnang peab tuginema vähemalt kahe viimase majandusaasta aruannetele, kui need on kättesaadavad, projektiomanikult kogutud asjakohasele teabele ning muule asjakohasele kogutud teabele. Ühisrahastusteenuse osutaja peab meetodikas sätestama krediidiriski hindamise sagedused ning protsessid, kusjuures hindamise sagedus peab hõlmama vähemalt laenu andmise hetke, tõenäoliste makseraskuste tekkimise hetke, kohustuste täitmata jätmist ning kui võimaldatakse investori väljumist enne laenu lõpptähtpäeva saabumist.
- 7.1.3. Ühisrahastusteenuse osutaja peab ühisrahastusprojekti vahendamise riski hindamisel tuginema ühele või mitmele konkreetsele parameetrile või riskinäitajale, näiteks äritegevuse liigile või sektorile või krediidireitingule. Ühisrahastusteenuse osutaja, kes kohaldab ühisrahastusprojektidele krediidireitinguid või teeb ettepanekuid ühisrahastuspakkumiste hinnastamise osas, peab kehtestama meetodika krediidireitingute arvutamise, hinna või intressimäära määramise kohta. Kui kalkulasioon põhineb raamatupidamisaruannetel, mida ei ole auditeeritud, märgitakse see selgelt meetodi kirjelduses.
- 7.1.4. Riskijuhtimisraamistiku loomisel peab ühisrahastusteenuse osutaja panema muu hulgas paika meetodika projektide krediidireitingute arvutamiseks, kui ta riski hindamisel tugineb krediidireitingutele, ja ühisrahastuspakkumiste hinnastamiseks, sh ühisrahastuspakkumiste krediidiriski hindamiseks. Krediidireitingute ja ühisrahastuspakkumise hinna määramise aluseks

¹⁹ Krediitiasutuste seadus. Arvutivõrgus: <https://www.riigiteataja.ee/akt/120062022011?leiaKehtiv>.

²⁰ Väärtpaberituru seadus. Arvutivõrgus: <https://www.riigiteataja.ee/akt/104122019004?leiaKehtiv>.

²¹ Miscellaneous reporting to ESMA. Arvutivõrgus: https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma35-42-1305_crowdfunding_tables.pdf.

Finantsinspeksioon

oleva riskijuhtimisraamistiku loomisel peab ühisrahastusteenuse osutaja lähtuma EBA RTS-is²² väljatoodud nõuetest. Enne eelnimetatud EBA RTS-i jõustumist, peab ühisrahastusteenuse osutaja riskijuhtimisraamistiku loomisel lähtuma vähemalt Määruses sätestatud nõuetest.

- 7.1.5. Finantsinspeksioon tugineb krediidiriski hindamisel Määrusele ning keskendub ühisrahastusteenuse osutaja sise-eeskirjade nõuetekohasuse hindamisele. Üksikute projektide hindamine ning nendest tulenevate riskide realiseerumine on ühisrahastusteenuse osutaja, projektiomaniku ja investori vastutus. Investorile avalikustatud informatsiooni miinimumloetelu ja õigsuse eest vastutab projektiomanik ja ühisrahastusteenuse osutaja.

7.2. Kaebuste menetlemine

- 7.2.1. Ühisrahastusteenuse osutaja peab kaebuste menetlemiseks kehtestama korra ja protseduurid, millest juhindub teenuse osutamise seotud kaebuste lahendamisel. Kaebuste menetlemise korra kirjelduse peab teenuseosutaja avaldama oma veebilehel. Ühisrahastusteenuse osutaja peab oma veebilehel avalikustama ka kaebuste esitamise standardvormi, mida kliendid saavad kaebuste esitamisel kasutada. Kaebuse saamisest alates peab ühisrahastusteenuse osutaja 10 tööpäeva jooksul kinnitama kaebuse kättesaamist ja seda kas kaebus on vastuvõetav ning määrama kaebusele vastamise tähtaja.
- 7.2.2. Vastus kaebusele peab olema motiveeritud ning vastama kaebuses esitatule. Kui ühisrahastusteenuse osutaja klient ei ole tema kaebusele esitatud vastusega rahul või ei ole ettenähtud ajal teenuseosutajalt kaebusele vastust saanud, on tal õigus pöörduda Finantsinspeksiooni poole. Finantsinspeksioon selgitab kohalduvat õigust ning vajadusel pöördub täiendavate selgituste saamiseks teenuseosutaja poole, kuid ei lahenda tekkinud vaidlusi ega anna kaebusele õiguslikku hinnangut, v.a seaduses sätestatud juhtudel. Ühisrahastusteenuse osutaja peab oma veebilehel avaldama selged ja arusaadavad viited selle kohta, et kliendil on õigus kaebusega Finantsinspeksiooni poole pöörduda, sh Finantsinspeksiooni kontaktandmed. Kaebuste menetlemisel, asjakohase korra ning standardvormi loomisel peab ühisrahastusteenuse osutaja lähtuma Euroopa Komisjoni delegeeritud määruses (EL) 2022/2117²³ sätestatud nõuetest.

7.3. Makseviivituse määra avalikustamine

- 7.3.1. Ühisrahastusteenuse osutaja, kes osutab ühisrahastusteenust, mis seisneb laenude andmise vahendamises, peab oma veebilehel hästi nähtavas kohas avalikustama vähemalt viimase 36 kuu jooksul pakutud ühisrahastusprojektide makseviivituse määrad. Samuti peab teenuseosutaja avaldama nelja kuu jooksul pärast iga majandusaasta lõppu aruande, millega on muu hulgas hõlmatud nii eeldatud kui ka tegelikke makseviivituse määrasid puudutav. Eeltoodu eesmärgiks on anda investoritele arusaam ühisrahastusplatvormil pakutavate laenude toimimisest, riskidest ja tootlusest.
- 7.3.2. Makseviivituseks loetakse olukorda, kui: (i) ühisrahastusteenuse osutaja leiab, et projektiomanik tõenäoliselt ei maksa täielikult või muul viisil ei täida asjaomase laenuga seotud krediidi iseloomuga nõudeid, ilma et võetaks meetmeid, nagu tagatise realiseerimine; või (ii) projektiomanik on asjaomase laenuga seotud mis tahes olulise krediidi iseloomuga nõude puhul maksetähtaega ületanud rohkem kui 90 päeva.
- 7.3.3. Ühisrahastusteenuse osutaja arvutab ühe aasta keskmise makseviivituse määra võttes aluseks ajaloolise perioodi (minimaalselt 36 kuud) ning kasutades 12-kuuliseid vaatlusperioode. Üheaastase

²² Viide 15, lk 8.

²³ Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2022/2117, 13. juuli 2022, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2020/1503 seoses regulatiivsete tehniliste standarditega, millega määratakse kindlaks kaebuste menetlemise nõuded, standardvormingud ja kord. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32022R2117&from=ET>.

Finantsinspeksioon

makseviivituse määra arvutamisel peab nimetaja sisaldama 12-kuulise vaatlusperioodi alguses registreeritud makseviivituse laenude arvu. Lugeja peab hõlmama kõiki nimetajas arvesse võetud laene, millel puhul esines 12-kuulise vaatlusperioodi jooksul vähemalt üks makseviivitus. Ühisrahastusteenuse osutaja peab makseviivituse määra arvutama ning avaldama ka riskikategooriate kaupa, mis on paika pandud riskijuhtimisraamistikus.

- 7.3.4. Ühisrahastusteenuse osutaja peab tagama, et tal on olemas protseduurid ja meetodid, arusaam ning oskusteave makseviivituste tuvastamiseks ja makseviivituse määrade arvutamiseks ning avalikustamiseks. Makseviivituse tekkimisel peab ühisrahastusteenuse osutaja sellest viivitamatult investoreid teavitama. Makseviivituse määrade arvutamisel ja avaldamisel peab lähtuma Euroopa Komisjoni delegeeritud määruses (EL) 2022/2115²⁴ sätestatud nõuetest.

7.4. Teadmiste kontroll ja kahju kandmise võime simuleerimine

- 7.4.1. Ühisrahastusteenuse osutaja peab hindama mittekogenud investori teadmisi, kogemusi ja muid andmeid ning seda, kas ja millised pakutavad ühisrahastusteenused on mittekogenud investoritele sobivad. Selle jaoks peab teenuseosutaja mittekogenud investorilt koguma vajaliku informatsiooni ja dokumendid ning veenduma esitatu õigsuses. Enne investeeringu tegemist peab ühisrahastusteenuse osutaja mittekogenud investorile esitama riskihoiatuse ning investor peab kinnitama, et on riskihoiatuse kätte saanud ja mõistab seda.
- 7.4.2. Mittekogenud investoril peab olema võimalus simuleerida oma kahju kandmise võimet, mis arvutatakse 10%-na investori netoväärtusest, mis hõlmab nii investori sissetulekuid, varasid kui ka kohustusi. Kahju kandmise võime simuleerimiseks peab ühisrahastusteenuse osutaja välja töötama arvutusvahendi, mille abil saab investor hinnata oma kahju kandmise võimet. Mittekogenud investoril peab olema võimalus edastada hindamise tulemused ühisrahastusteenuse osutajale, kuid ühisrahastusteenuse osutajal ei tohi olla võimalik ligi pääseda mittekogenud investori poolt esitatud teabele ega seda salvestada.
- 7.4.3. Ühisrahastusteenuse osutaja peab looma siseprotseduurid (sise-eeskirjad) mittekogenud investori teadmiste ja kogemuste kontrollimiseks, kahju kandmise võime simuleerimiseks ning riskihoiatuste edastamiseks. Mittekogenud investori teadmiste kontrollimisel ja kahju kandmise võime simuleerimisel peab ühisrahastusteenuse osutaja lähtuma Euroopa Komisjoni delegeeritud määruses (EL) 2022/2114²⁵ sätestatud nõuetest.

7.5. Lepingueelne järelemõtlemisaeg

- 7.5.1. Ühisrahastusteenuse osutaja peab määrama lepinguelse järelemõtlemisaja, mille jooksul mittekogenud investor võib oma ühisrahastuspakkumisega seotud investeerimispakkumise või huvi avaldamise põhjenduste ja tagajärgedeta igal ajal tühistada. Seejuures peab investeerimispakkumise või huvi avaldamise tagasivõtmise kord hõlmama vähemalt sama viisi, millega mittekogenud investor saab teha investeerimispakkumise või avaldada huvi ühisrahastuspakkumise vastu. Teenuseosutaja ei tohi raskendada investori poolt investeerimispakkumise või huvi avaldamise tagasivõtmist ning peab investorile eeltoodud teabe esitama selgel ja täpsel viisil.

²⁴ Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2022/2115, 13. juuli 2022, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2020/1503 regulatiivsete tehniliste standarditega, millega määratakse kindlaks ühisrahastusplatvormidel pakutavate laenude makseviivituse määrade arvutamise meetodika. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32022R2115&from=ET>.

²⁵ Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2022/2114, 13. juuli 2022, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2020/1503 regulatiivsete tehniliste standarditega, mis käsitlevad ühisrahastusprojektide potentsiaalsete mittekogenud investorite teadmiste kontrolli ja kahju kandmise võime simulatsiooni. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32022R2114&from=ET>.

Finantsinspeksioon

- 7.5.2. Järelemõtlemisaeg algab hetkest, mil mittekogenud investor esitab investeerimispakkumise või avaldab huvi, ning lõpeb nelja kalendripäeva möödumisel. Teenuseosutaja peab investorit aegsasti teavitama järelemõtlemisaja olemasolust, selle kestusest ning investeerimispakkumise või huvi avaldamise tagasivõtmise korra.

7.6. Investeerimise põhiteabedokument

- 7.6.1. Ühisrahastusteenuse osutaja peab tagama, et investoril on enne investeeringu tegemist võimalus tutvuda investeerimise põhiteabedokumendiga ning veenduma, et projektiomaniku poolt koostatud põhiteabedokument on selge, arusaadav ja mitte-eksitav. Põhiteabedokument peab kajastama laenuühise ja investeeringuühise ühisrahastuse erijooni ning sellest peab nähtuma teave projekti, projektiomaniku, eri liiki riskide, investori õiguste, investeeringu liigi ja muu taolise kohta.
- 7.6.2. Finantsinspeksioon ei hinda ega kiida heaks üksikuid investeerimise põhiteabedokumente, kuid võib paluda eelteavitust põhiteabedokumendi kohta vähemalt seitse päeva enne selle avaldamist investoritele. Finantsinspeksiooni pädevuses on kohaldada õigus- ja haldusnorme füüsiliste ja juriidiliste isikute suhtes, kes vastutavad investeerimise põhiteabedokumendis esitatud teabe ja selle tõlgete eest, kui teave on eksitav või ebatäpne või investeerimise põhiteabedokumendist on välja jäetud põhiteave, mis on vajalik selleks, et aidata investoritel otsustada projekti rahastamise üle.
- 7.6.3. Ühisrahastusteenuse osutaja peab kehtestama siseprotseduurid (sise-eeskirja) investeerimise põhiteabedokumendi sisu selguse ja täielikkuse hindamiseks, puuduste tuvastamiseks ja kõrvaldamiseks ning neid reegleid rakendama. Investeerimise põhiteabedokumendis vea või ebatäpsuse tuvastamisel peab ühisrahastusteenuse osutaja projektiomanikku veast või ebatäpsusest teavitama. Kui projektiomanik koheselt täiendust või muudatust ei tee, siis peab ühisrahastusteenuse osutaja peatama ühisrahastuspakkumise kuni 30 kalendripäevaks. Kui 30 kalendripäeva jooksul ei ole projektiomanik rikkumist kõrvaldanud, siis ühisrahastuspakkumine tühistatakse.
- 7.6.4. Kui projektiomanik teeb investeerimise põhiteabedokumendis muudatusi, peab ta sellest teavitama ühisrahastusteenuse osutajat, kes omakorda teavitab muudatustest viivitamatult investoreid.
- 7.6.5. Eestis tegevusloa saanud ühisrahastusteenuse osutaja peab investeerimise põhiteabedokumendi avaldama eesti keeles. Kui ühisrahastusteenuse osutaja osutab teenuseid piiriülevalt mõnes liikmesriigis, siis vastavas liikmesriigis aktsepteeritud keeles.
- 7.6.6. Investeerimise põhiteabedokumendi koostamisel ja avaldamisel peab lähtuma Euroopa Komisjoni delegeeritud määruses (EL) 2022/2119²⁶ sätestatud nõuetest ning kasutama delegeeritud määruse lisas kehtestatud vormi.

7.7. Turundusmaterjalidega seotud nõuded

- 7.7.1. Ühisrahastusteenuse osutaja peab teenuse turustamisel lähtuma reklaamiseaduses²⁷ finantsteenuse reklaamile sätestatud nõuetest. Finantsteenuse reklaam peab sisaldama üleskutset tutvuda finantsteenuse tingimustega ning vajaduse korral konsulteerida asjatundjaga. Üleskutse peab olema esitatud selgel, kokkuvõtlikul ja eristuv viisil. Samuti peab ühisrahastusteenuse osutaja järgima reklaami üldnõudeid, mille kohaselt ei tohi reklaam olla muu hulgas eksitav ega

²⁶ Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2022/2119, 13. juuli 2022, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2020/1503 seoses investeerimise põhiteabedokumendi käsitlevate regulatiivsete tehniliste standarditega. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32022R2119&from=ET>.

²⁷ Reklaamiseadus. Arvutivõrgus: <https://www.riigiteataja.ee/akt/101072020013?leiaKehtiv>.

vastuolus heade kommete ja tavadega. Lisaks ei või reklaam olla ebaaus ega eksitav tarbijakaitseseaduse²⁸ mõistes ning peab vastama keeleseaduse²⁹ nõuetele.

8. Aruannete esitamine Finantsinspeksioonile

- 8.1. Ühisrahastusteenuse osutaja juhtimiskord ja sisekontrollimehhanismid peavad tagama täielike ja täpsete andmete tähtaegse esitamise Finantsinspeksioonile. Juhtimiskorras peab olema fikseeritud, kelle ülesandeks on aruannete esitamine Finantsinspeksioonile ja milliste kontrollprotseduuridega tagatakse Määruse artiklis 16 nõutud andmete täielikkus, vastavus nõuetele ning tähtaegne esitamine. Ühisrahastusteenuse osutaja juhtorgan vastutab asjakohase korra ja sisekontrolli mehhanismide regulaarse ülevaatamise eest ning tagab nende ajakohasuse ja tõhususe.
- 8.2. Andmete esitamise nõuete korrektseks täitmiseks peab ühisrahastusteenuse osutaja arvestust ühisrahastusplatvormil iga vahendatud ühisrahastuspakkumise kohta projektiomanike, investorite ja emiteeritud instrumentide lõikes. Finantsinspeksioon eeldab, et esitatud aruannete koostamisel kasutatud algandmete allikaks olevaid dokumente säilitab ühisrahastusteenuse osutaja püsival andmekandjal vähemalt viis aastat.
- 8.3. Kui ühisrahastusteenuse osutaja pakub Määruse kohaldamisalasse mittekuuluvate ühisrahastusprojektide rahastamist, on andmete esitamiseks vajalik asjakohane andmebaas üles ehitada viisil, mis võimaldab eristada Määruse artikli 16 alusel esitatavaid andmeid.
- 8.4. Üldised nõuded aruannete esitamisele
 - 8.4.1. Ühisrahastusteenuse osutaja peab Määrusega kehtestatud andmete esitamisel lähtuma Euroopa Komisjoni rakendusmääruses (EL) 2022/2120³⁰ sätestatud nõuetest ja vormidest ning juhistest, mis on avaldatud Finantsinspeksiooni veebilehel sektsioonis „Ühisrahastusteenuse osutajate aruandlus“³¹.
 - 8.4.2. Määrusega kehtestatud andmed esitatakse andmekogumisportaali kaudu. Ühisrahastusteenuse osutaja peab andmete esitamisel järgima XML formaadis esitamisele kuuluvate aruannete esitamise tingimusi. Andmekogumisportaali ja XML formaadis andmete esitamise kohta leiab teavet Finantsinspeksiooni veebilehelt.
 - 8.4.3. Aruannete esitamiseks peab ühisrahastusteenuse osutajal olema ülemaailmselt juriidilise isiku identifitseerimiseks kasutatav tunnus - LEI (Legal Entity Identifier). Teabe korrektseks esitamiseks on oluline, et ka juriidilisest isikust projektiomanike kohta esitatakse aruannetes projektiomaniku juriidilise isiku tunnus (LEI). Kui projektiomanik on füüsiline isik, tuleb projektiomaniku tunnuse määramiseks kasutada komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2017/590³² artiklis 6 sätestatud füüsilise isiku identifitseerimisandmete reegleid.
 - 8.4.4. Aruanded peavad sisaldama andmeid kõigi ühisrahastuspakkumiste kohta, sealhulgas nende kohta, mis ei leidnud kalendriaasta jooksul rahastamist. Ühisrahastusteenuse osutaja peab tagama, et Finantsinspeksioonile esitatud andmed on täielikud ja täpsed.

²⁸ Tarbijakaitseseadus. Arvutivõrgus: <https://www.riigiteataja.ee/akt/101042022007?leiaKehtiv>.

²⁹ Keeleseadus. Arvutivõrgus: <https://www.riigiteataja.ee/akt/116062020005?leiaKehtiv>.

³⁰ Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2022/2120, 13. juuli 2022, milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/1503 kohaldamise rakenduslikud tehnilised standardid seoses andmestandardite ja -vormingute, mallide ja protseduuridega ühisrahastusplatvormide kaudu rahastatud projekte käsitleva teabe esitamiseks Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32022R2120&from=ET>.

³¹ Ühisrahastusteenuse osutajate aruandlus. Arvutivõrgus: <https://www.fi.ee/et/investeerimine/investeerimisturu-aruandlus/uhisrahastusteenuse-osutajate-aruandlus>.

³² Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2017/590, 28. Juuli 2016, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 600/2014 seoses regulatiivsete tehniliste standarditega, mis käsitlevad pädevatele asutustele tehingutest teatamist. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017R0590&from=en>.

Finantsinspeksioon

8.5. Esimene aruandeperiood ja esitamisele kuuluvate andmete puudumine

- 8.5.1. Määruses sätestatud andmed tuleb esimest korda esitada perioodi kohta, milleks on ajavahemik tegevusloa saamise hetkest kuni kalendriaasta lõpuni. Edaspidi esitatakse andmed iga kalendriaasta kohta kord aastas veebruari lõpuks. Kui ühisrahastusteenuse osutaja ei ole tegevust pärast tegevusloa saamist alustanud, aga andmete esitamise aeg on kätte jõudnud, tuleb esitada tühi aruanne. Samamoodi tuleb tühi aruanne esitada juhul, kui ühisrahastusteenuse osutaja ei ole ühtegi sellist ühisrahastuspakkumist avaldanud, mille kohta Määruses nõutakse teabe esitamist.
- 8.5.2. Ühisrahastusteenuse osutajad, kes said tegevusloa 2022. aastal, esitavad Määruses sätestatud andmed esimest korda 29.02.2024 perioodi kohta, milleks on ajavahemik tegevusloa saamise hetkest kuni 31.12.2023.

8.6. Andmete kontroll, töötlemine ja edastamine ESMA-le

- 8.6.1. Finantsinspeksioonile esitatud andmete õigsuse ja tähtaegsuse eest vastutab ühisrahastusteenuse osutaja. Ühisrahastusteenuse osutaja peab eraldama piisava ressursi, mis tagaks täielike ja õigete andmete õigeaegse esitamise Finantsinspeksioonile. Pärast andmete kättesaamist kontrollitakse andmete vastavust Määruse, selle alusel kehtestatud standardite ja Finantsinspeksiooni kodulehel avaldatud nõuetele, ei kontrollita andmete tehnilist ja sisulist õigsust. Tuvastatud vigadest teavitatakse andmete esitajat. Pärast veateate kättesaamist tuleb andmed parandada ja viivitamatult uuesti esitada. Andmete uuesti esitamisel tuleb andmekogumisportaali lisada esitamise põhjendus. Finantsinspeksioon edastab kogutud andmed ESMA-le tehes enne andmete edastamist projektiomanike kohta esitatud andmed anonüümseks.

9. **Finantsjärelevalve**

- 9.1. Finantsjärelevalvet tehakse avalikes huvides. Järelevalve ülesanne on tagada, et täidetakse ühisrahastusteenuse osutaja suhtes kehtestatud avalik-õiguslikke norme.
- 9.2. Finantsinspeksioon juhindub oma tegevuses õigusaktidest ja finantsjärelevalves rahvusvaheliselt tunnustatud tavadest, tegutsedes avatult ja läbipaistvalt ning rakendades häid juhtimistavasid. Finantsinspeksiooni järelevalvetoimingute sagedus ja rakendatavad meetodid arvestavad finantsjärelevalve subjekti suurust, tegevuse mõju finantsüsteemile ning tegevuse laadi, ulatust ja keerukust, lähtudes proportsionaalsuse põhimõttest.
- 9.3. Finantsinspeksiooni tegevuse rahastamise allikas on finantsjärelevalve subjektide makstavad järelevalvetasud ja menetlustasud. Ühisrahastusteenuse osutaja tasub Finantsinspeksioonile järelevalvetasu FIS-is sätestatud mahu.
- 9.4. Finantsinspeksioonile esitatud tarbijakaebuste, järelevalvelise aruandluse ning muu kogutud teabe pinnalt hindab Finantsinspeksioon ühisrahastusteenuse osutaja organisatsiooni ja tegevust ning rakendab vajaduse korral ühisrahastusteenuse osutaja suhtes õiguslikke abinõusid, et ühisrahastusteenuse osutaja viiks oma organisatsiooni ja tegevuse kooskõlla kohalduvate normidega.
- 9.5. Finantsinspeksioon kontrollib finantsjärelevalve käigus ühisrahastusteenuse osutaja sise-eeskirjade vastavust Määruses ja muudes asjakohastes õigusaktides sätestatud nõuetele. Ühisrahastusteenuse osutaja formaliseerib sisereeglid kirjalikult, need peavad koostoimes olema ajakohased ning kergesti tuvastatavad, selged ja läbipaistvad. Sise-eeskirjad peavad vastama teenuseosutaja tegelikule tegevusele ja peavad selgitama töötajatele üheselt käitumismudeleid erinevates olukordades. Sise-eeskirjad on iga ettevõtte puhul ainulaadsed, need peavad arvestama teenuseosutaja tegevuse laadi, ulatust ja keerukuse astet ning tagama Määruses ja muudes asjakohastes õigusaktides sätestatud nõuete täitmise.

Finantsinspeksioon

- 9.6. Kohaldatava järelevalvelise meetme valib Finantsinspeksioon sellise, mida ta konkreetse järelevalvesubjekti puhul hindab kõige efektiivsemaks ning proportsionaalsemaks tema tegevuse Määruse või muude õigusaktidega vastavusse viimiseks ning teenuseosutaja klientide huvide kaitseks. Sellisteks meetmeteks võivad olla üksikult või kombineerituna teiste meetmega näiteks kohapealse kontrolli või kaugkontrolli teostamine, teabe või dokumentide nõudmine ühisrahastusteenuse osutajaga seotud isikutelt või ettekirjutuse tegemine, millega nõutakse, et isik peataks ajutiselt oma tegevuse või lõpetaks õigusrikkumisena käsitatava tegevuse ja hoiduks selle tegevuse kordamisest jmt.
- 9.7. Finantsinspeksioonil on õigus ühisrahastusteenuse osutaja tegevusluba tunnistada kehtetuks vastavalt asjakohastes õigusaktides sätestatud tingimustele.